

MILJØMINISTERIET

Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg
Christiansborg
1240 København K

Ministeren
J.nr. BLS 501-00004

Att.: Per Clausen

Den 25 JUNI 2008

Kære Per Clausen

På baggrund af dine uddybende spørgsmål i forbindelse med OECD-samrådet den 14. maj 2008 fremsendes notat omhandlende revisionen af det statslige natur- og miljøovervågningsprogram. Jeg håber notatet giver svar på dine spørgsmål.

Med venlig hilsen

Troels Lund Poulsen

Natur- og miljøovervågningsindsatsen i 2010

Det nuværende overvågningsprogram

Staten overtog med kommunalreformen amternes natur- og miljøovervågningsopgaver. I den forbindelse gennemførte Miljøministeriet en justering af den samlede nationale natur- og miljøovervågning til de aktuelle behov, og indledte herunder en tilpasning til vandrammedirektivets behov. Den foregående minister oversendte d. 31. maj 2007 en orientering inklusiv et notat til Folketinget om dette.

Processen for revision af overvågningsprogrammet

I ovennævnte orientering indgik også, at Miljøministeriet ville igangsætte en mere grundlæggende revision af det nuværende overvågningsprogram, idet dette udløber med udgangen af 2009. Miljøministeriet har derfor igangsat en revisionsproces, som skal sikre, at der ligger et nyt program klar, når det nuværende udløber. Ovennævnte notat fra maj 2007 indeholdt en nærmere beskrivelse af rammerne for den kommende revision. Det fremgår bl.a., at revisionen skal 1) baseres på en opgørelse af de statslige overvågningsbehov og forpligtelser. 2) Programmet skal målrettes mod at understøtte statslige forvaltningsbehov, herunder de forvaltningsmæssige behov i forbindelse med vand- og naturplanerne. 3) Mulighederne for at optimere og effektivisere programmet med ny teknologi skal vurderes. 4) Revisionen vil ske i en åben proces, hvor eksterne interessenter vil blive inddraget. Revisionen er derfor tilrettelagt med henblik på at tilgodese disse elementer.

Grundlaget for det nye program i 2010 er en opgørelse af de statslige overvågningsbehov- og forpligtelser på natur og miljøområdet, som følger af EU-direktiver, nationale handlingsplaner m.v. samt de internationale konventioner. Arbejdet med denne opgørelse er igangsat, og opgørelsen har til formål at belyse eventuelle nye behov samt om tidligere forpligtelser er faldet væk eller blevet uaktuelle. Opgørelsen forventes at være færdig i efteråret 2008.

Valg af overvågningsmetoder har afgørende betydning for overvågningsindsatsen, fordi valget af metoder har stor betydning for, hvad det koster at gennemføre de nødvendige overvågningsaktiviteter. Et centralt element i revisionen er derfor at vurdere om overvågningsmetoderne i det nuværende overvågningsprogram er de optimale i forhold til at have et omkostningseffektivt overvågningsprogram. I forbindelse med dette arbejde vil mulighederne for at inddrage flere modeller og ny teknologi blive vurderet. Der er allerede igangsat en arbejdsgruppe til at analysere dette, og som det fremgår af svar på alm. del spørgsmål 343 maj 2008 vil FMPU få en selvstændig orientering om dette arbejde.

Overvågningsindsatsen 2010

Arbejdet med at revidere overvågningsprogrammet til de aktuelle behov i 2010 er i gang. Det er som det fremgår af ovenstående ikke muligt på nuværende tidspunkt nærmere at vurdere overvågningsindsatsen i 2010. Der er som nævnt igangsat flere analyser, som skal danne grundlag for overvågningsindsatsen i 2010. Når disse analyser er gennemført vil de indgå i processen med at dimensionere et nyt overvågningsprogram.

Intro til det nuværende statslige natur- og miljøovervågningsprogram

Det første samlede nationale overvågningsprogram for vandmiljøet blev etableret i 1988 med henblik på at dokumentere effekterne af Vandmiljøplan I. Overvågningen var primært rettet mod udledningen af kvælstof og fosfor. I 1998 blev miljøfremmede stoffer inddraget i overvågningen. I 2004 blev programmet fokuseret mod de nye internationale forpligtelser i vandrammedirektivet og samtidigt udvidet til også at omfatte den terrestriske natur, dvs. den tørre natur (naturtyper og arter).

Overvågningsprogrammet er i dag bygget op omkring følgende 3 typer overvågning:

Kontrolovervågning: Denne type har til formål at tilvejebringe dokumentation for den generelle tilstand og udviklingen i naturen og miljøet, som kan danne grundlag for at vurdere opfyldelse af den danske natur- og miljøpolitik.

Operationel overvågning: Denne type overvågning har til formål at overvåge tilstanden og tilstandsændringer i områder/lokaliteter, der er i risiko for ikke at kunne opfylde de fastsatte natur- og miljømål.

Undersøgelsesovervågning: I særlige tilfælde kan der endvidere være behov for at afdække årsagerne til at et område/lokalitet ikke opfylder målene. I den forbindelse kan undersøgelsesovervågningen anvendes til at afdække årsagerne til manglende opfyldelse af mål eller hvis de har behov for at fastslå omfang og konsekvenser af forureningsuheld. Endvidere kan undersøgelsesovervågningen anvendes til at danne grundlag for udarbejdelse af indsatsprogrammer og specifikke foranstaltninger, der er nødvendige for at afhjælpe virkningen af et forureningsuheld.

Det nuværende overvågningsprogram er organiseret i følgende 3 programmer.

- 1) **NOVANA** (Det nationale program for overvågning af vandmiljøet og naturen), som løber frem til 2010. Programmet dækker kontrolovervågningen og dele af den operationelle overvågning.
- 2) **DEVANO** (Decentrale Vand- og Naturovervågning), som er et 1-årigt program, dækker den resterende del af den operationelle overvågning.
- 3) **Undersøgelsesovervågning** er målrettet mod at bidrage med viden, som kan understøtte arbejdet med vand- og naturplanerne.

NOVANA er opdelt i følgende 9 delprogrammer.

Delprogram	Beskrivelse
Baggrundsovervågning af luftkvalitet og atmosfærisk deposition	Overvågning af luftkvalitet uden for byerne og bestemmelse af depositioner, dvs. nedfald af bl.a. kvælstof og miljøfremmede organiske stoffer på vand- og naturområder. Programmet udføres af DMU.
Punktkilder	Overvågningen af punktkilder (bl.a. renseanlæg, industrier, regnbetingede udløb, spredt bebyggelse og dambrug) omfatter opgørelse over udledning af bl.a. næringsstoffer, tungmetaller og miljøfremmede stoffer. Programmet bygger på spildevandstilsyn i miljøcentrene samt egenkontrol i kommuner og virksomheder.
Landovervågning	Overvågning af de dyrkede arealer for at eftervise hvorledes vandmiljøplanerne og øvrige tiltag inden for landbrugssektoren påvirker udvaskningen af næringsstoffer til grundvand, vandløb, søer og marine områder. Programmet gennemføres som samarbejde mellem Miljøcentre, DMU, GEUS.

Grundvand	Overvågning af grundvandets kvalitet og mængde. Programmets kvalitative del omfatter i alt 64 stoffer, bl.a. pesticider. Programmet udføres af miljøcentrene og til dels vandværkerne.
Vandløb	Overvågningen i vandløbsprogrammet omfatter både biologiske (bl.a. smådyrsfauna, planter og fisk), fysiske (bl.a. vandføring og vandstand) og kemiske (bl.a. næringsstoffer og organisk stof) kvalitetsparametre. Programmet udføres af miljøcentrene.
Søer	Overvågningen i søprogrammet omfatter både biologiske (bl.a. alger, planter og fisk), fysiske (bl.a. vandbalance) og kemiske (bl.a. næringsstoffer og miljøfremmede stoffer) kvalitetsparametre. Nogle søer overvåges intensivt og andre ekstensivt. Programmet udføres af miljøcentrene.
Hav og fjord	Overvågningen af de danske fjorde og havområder overvåger bl.a. iltsvind, algeopblomstringer, miljøfremmede stoffer og tilbagegang i bundvegetation og fiskebestande. Programmet udføres i et samarbejde mellem miljøcentrene og DMU.
Arter og terrestriske naturtyper	Overvågningen dækker bl.a. strandenge, heder, klitter, overdrev og moser. Overvågningen omfatter udbredelse og tilstand samt karakteristiske arter. Der overvåges desuden ca. 150 enkeltarter. Programmet udføres i et samarbejde mellem miljøcentrene og DMU.
Det landsdækkende luftkvalitetsmåleprogram	Programmet omhandler overvågning af luftkvaliteten med fokus på byerne og den sundhedsrelaterede luftforurening. Udføres af DMU i samarbejde med kommunerne.

Dataindsamling

Hovedparten af de indsamlede data gøres tilgængelige på Danmarks Miljøportal (DMP) som er fælles offentlig portal. Den væsentligste del af den konkrete dataindsamling varetages af miljøcentrene. Endvidere indsamler DMU en række data på luft og visse arter. DMU sammenstiller i samarbejde med BLST og MST overvågningsdata fra de nationale programmer til årlige afrapporteringer. En række data afrapporteres med faste deadlines til EU og andre internationale institutioner.

Økonomi

Til den samlede overvågningsindsats var der i 2007 afsat ca. 275 mio. kr. 220 mio. kr. til NOVANA, 23 mio. kr. til DEVANO og 32 mio. kr. undersøgelsesovervågning.

Overvågningsøkonomien 2007 fordelt på institutioner:

2007-priser, mio.kr.	DMU	MST/BLST	GEUS	Miljø-centre	BLST/MOS	I alt
NOVANA	68,8	4,4	3,7	141,4	1,7	220,0
DEVANO				23		23
Undersøgelsesovervågning				32		32
I alt	68,8	4,4	3,7	196,4	1,7	275,0